

Akaryakıt Sektörü ve Piyasa Dengeleri

Ömür KANALCI

2005 yılının başından itibaren ülkemizde enflasyonun düştüğü, ekonominin canlandığı ve her şeyin iyiye gittiği hükümet yetkilileri tarafından her ortamda açıklanıyor.

Zamların önüne geçildi deniliyor.

Ancak, akaryakıt fiyatları incelendiğinde ortaya farklı bir durum çıkıyor.

Görülüyor ki, akaryakıt fiyatları ve enerji maliyetlerini düşürmeye yönelik hiçbir çalışma mevcut değil.

Neticede; piyasa dengeleri halen bozuk.

Tarım ve sanayi üretiminin artması enerji maliyetlerinin düşürülmesiyle gerçekleşecektir.

Akaryakıt fiyatlarında İngiltere'den sonra ikinci sırada gelen ülkemiz son yapılan zamlar ile İngiltere'nin önüne geçerek ilk sıraya yerleşmiş durumda.

Bu sayede dünyanın en pahalı akaryakıtını ve en pahalı elektriğini halen Türkiye kullanıyor.

Asgari ücretin ortalama 1200 Euro olduğu Almanya'da kurşunsuz benzinin litre fiyatı 1.11, Avusturya'da ise 0.90 Euro.

Yaklaşık 200 Euro olan asgari ücrete sahip olan ülkemizde ise benzinin litre fiyatı 1.46 Euro.



Diğer taraftan, AB ülkelerinin 4 UScent'e kullandığı elektriği Türkiye 9 US cent'e kullanıyor.

Peki bu nasıl bir denge?

Türkiye de akaryakıttan alınan özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi, bütçe gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturuyor.

2004 bütçesinde, akaryakıttan alınan özel tüketim vergisinin 15 katrilyon TL olduğu yazılı.



Türkiye gibi yüksek borç yükü altında olan bir ülkenin böylesine önemli bir gelirden kısa sürede vazgeçmesi mümkün gözükmemekte.

Tüpraş, yılbaşından bugüne kadar akaryakıt fiyatlarına 9 kez zam yaptı.

Buna göre petrol çeşitlerinin fiyatlarında ortaya çıkan toplam yükseliş yüzde 9.8'i buldu.

Rafineri çıkış fiyatı, tüketiciye ulaşan fiyat anlamına gelmiyor.

Bu fiyata ÖTV, EPDK gelir payı eklenip KDV matrahı bulunuyor.

Bunun üzerine KDV eklenip, vergili fiyata ulaşıyor.



Nakliye giderleri (deniz-kara) ile dağıtım şirketi ve akaryakıt bayi payı eklenerek pompa satış fiyatı oluşuyor.

İspanya'da toplam vergi yükü yüzde 58, Yunanistan'da yüzde 53, Almanya'da yüzde 71, İngiltere'de yüzde 70, ülkemizde ise yüzde 75.

Kısaca en pahalı akaryakıt ve en pahalı elektriğe sahibiz.

Bu sorunlar, tarım ve sanayi üretiminin ve rekabet gücünün artırılmasının önündeki en büyük engeller.

Bugün İzmir'de bir litre süper benzin 2.52 YTL., kurşunsuz 2.54 YTL. ve motorin 1.93 YTL.'ye satılmakta.

Yuvarlayacak olursak 2 USD.'ye 1 litre benzin alıyoruz.

1 litre benzin fiyatının 1.362.500 lirası Özel Tüketim Vergisi. Motorinde bu miktar 834.500 lira.

Devlet ÖTV'yi sabitlemiş durumda.

Hiç değilse KDV düşürülmeli.

Özel Tüketim Vergisi, 2004 yılı Ekim ayına göre yüzde 23.3 artmış durumda.

Ekonomik göstergeler iyi olsa bile piyasa canlı değil.



Akaryakıt fiyat artışları piyasadaki tüm ürünlere değişik oranlarda da olsa yansıma noktasına gelmiş durumda.

Çünkü kar marjları olağanüstü düzeylerde düştü.

Bu noktada artık piyasaların durgun olmasına rağmen fiyatların artmasının zorunlu hale gelmesi söz konusu. Bu durum ticari kesimi son derece rahatsız etmekte.

Geçtiğimiz yıl Mart ayında, artan petrol fiyatlarının özel imalat sanayii üretici fiyatlarını yüzde 1.54, üretici fiyatlarını yüzde 1.26 artırmıştı.

Artık depolar dolmuyor

Vatandaş artık 5-10 YTL.'lik benzin alıyor. Otomobillerin deposunu doldurmak tam anlamıyla hayal oldu.

Deposu 45 litre olan bir otomobilin 'depoyu fullemesi' için 114.75 YTL, 50 litrelik bir depo içinse 127.5 YTL ödenmesi gerekiyor.

Akaryakıt sektörü 1.1.2005 tarihinde yürürlüğe giren serbest fiyatlandırma sisteminin hiçbir faydasını göremedi.

Karlar uzun yıllardan beri düşük seviyede. Sektörde sürekli finansman ihtiyacı mevcut.

Yapılan her zam ile birlikte vergi oranları da yükseliyor.

Yetkililerin bu konuda bir çözüm bulması şart.

Bu sorun, tüketim miktarını geçen yıla göre yüzde 10 seviyesinde geriletmişti gibi kaçak akaryakıtın çoğalmasının en büyük nedeni.

Birçok ürünün üretiminde kullanılan petrol türevlerinin bu derece yüksek fiyata erişmesi ile üretim maliyetlerinin de artacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

En başta petrole bağlı olan plastik ve petrole bağlı kimyasal ürünlerin üretim maliyetleri artacak.

Ardından tarımsal ürünlerin maliyetleri.

Akaryakıt ve enerji maliyetlerine ilişkin sorunların çözümü ile ülkemizde enflasyonun tek haneli rakamlarda sabitlenebileceği inancındayız ve umuyoruz ki akaryakıt fiyatlarındaki artış enflasyonu tetiklemez.